

බෞද්ධ ආරාමික ගෘහනිර්මාණයන්හි ආරම්භය හා
සංවර්ධනය කෙරෙහි බල පෑ ග්‍රන්ථාගත සාධක පිළිබඳ
විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක්

පූජ්‍ය දොඩම්කුඹුරේ ධම්මදස්සි හිමි.
(2008/Ph.D./2259)
ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන අංශය
කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයානුබද්ධ පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත්
උපාධි ආයතනයේ දර්ශන විශාරද උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරන
ස්වාධීන නිබන්ධය.

2011

නිබන්ධ සාරාංශය

බෞද්ධ ආරාමික ගෘහනිර්මාණයන්හි ආරම්භය හා සංවර්ධනය කෙරෙහි බල පෑ පුනර්ගත සාධක පිළිබඳ විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක් නම් වූ දර්ශන විශාරද උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරන මෙම නිබන්ධය පරිච්ඡේද පහකින් සමන්විත වේ.

පළමු පරිච්ඡේදයේ දී සංඝ සංස්ථාවේ ආරම්භය හා විකාසය පිළිබඳව; ප්‍රාග් බෞද්ධ මුනි සමාජයේ බල පෑම, ක්‍රි.පූ. හයවන සියවසේ භාරතීය ආගමික පසුබිම ඇති කළ බල පෑම, ක්‍රි.පූ. හයවන සියවසේ සමාජයීය පසුබිමෙන් ඇති කළ බල පෑම හා ආරාම මූලික සංඝ සමාජයේ ආරම්භය යනුවෙන් අනු මාතෘකා හතරක් යටතේ සාකච්ඡා කොට ඇත.

ආරාමික ගෘහ නිර්මාණයන්ට පදනම් වූ ඓතිහාසික සිද්ධි හා අවස්ථා පිළිබඳ දෙවන පරිච්ඡේදයේ දී අනු මාතෘකා හතරක් යටතේ එනම් ඒ සඳහා බල පෑ ආචාරාත්මක හේතු, සාමාජික හේතු, ආර්ථික හේතු, දේශපාලනය හා සම්බන්ධ හේතු යනුවෙන් කරුණු ඉදිරිපත් කොට ඇත.

තුන්වන පරිච්ඡේදය වෙන් කොට ඇත්තේ ආරාමික ගෘහනිර්මාණ කෙරෙහි බල පෑ විනය නීති පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීම සඳහාය. මෙහි දී ක්‍රිපිටකය හා අටුවා මූලාශ්‍රයන්හි සඳහන් අදාළ සියලු කරුණු කෙටි මාතෘකා රැසක් යටතේ ඉදිරිපත් කොට තිබේ.

ආරාමික ගෘහ නිර්මාණයන්ට පදනම් වී ඇති වාස්තුවිද්‍යාත්මක හා වෙනත් සාධක යනුවෙන් නම් කොට ඇති හතරවන පරිච්ඡේදය, වාස්තු විද්‍යාත්මක කරුණු, ජ්‍යෝතිෂමය කරුණු, ආයුර්වේදීය කරුණු, සමාජ ස්තරායනය පිළිබඳ කරුණු, ආගමික කරුණු, හා භෞගෝලීය කරුණු යනුවෙන් අනුමාතෘකා හයක් යටතේ අදාළ විස්තර දක්වා ඇත. බෞද්ධ ගෘහනිර්මාණයන්ට මෙහි කාරණා කිහිපයක් හැර අනිත්වා සෘජුවම සම්බන්ධ නොවන බැවින් මෙම පරිච්ඡේදයේ දී ඒවා කෙටියෙන් සාකච්ඡා කොට ඇති අතර වැඩි විස්තර සඳහා උපග්‍රන්ථ තුන මගින් කරුණු ඉදිරිපත් කොට තිබේ.

බෞද්ධ ආරාමික ගෘහනිර්මාණයන්හි සංවර්ධනය පිළිබඳ සාකච්ඡා කෙරෙන පස්වන පරිච්ඡේදයේ දී බුද්ධකාලීන තාවකාලික වාසස්ථානයේ සිට වර්තමාන සංකීර්ණ වූ ආරාම දක්වා සාකච්ඡා කොට ඇති අතර වැඩි විස්තර සඳහා ඡායාරූප, චිත්‍ර සටහන් හා සැලසුම් රැසක් හතරවැනි උපග්‍රන්ථයෙහි දක්වා ඇත.

මෙම පරිච්ඡේදයේ දී අනුගාරික ජීවිතය හා සැබැඳි තාවකාලික වාසස්ථාන, වස්තූපනායික හිඤ්ච හා සබැඳි තාවකාලික වාසස්ථාන, ආරාමගතවීමේ අවශ්‍යතාව හා ස්ථාවර හිඤ්ච වාසස්ථාන අනුමත වීම, ආරාමික අංග එකතුවීම, පංච ලෙන්, සේනාසන හා ආරාම, සංවර්ධිත ආරාම පූජා කිරීම, ආරාමික ගෘහනිර්මාණයේ සංවර්ධනය; බටහිර ඉන්දියාව, ඒ යටතේ වෛත්‍ය ශාලා හා විහාර, ආරාමික ගෘහනිර්මාණයේ සංවර්ධනය; ශ්‍රී ලංකාව, ඒ යටතේ සංඝාරාම හා පටිමාසර පිළිබඳ සාකච්ඡා කොට ඇති අතර එහි ඇතැම් කරුණු තවදුරටත් පැහැදිලි කිරීම සඳහා උපග්‍රන්ථ එක හා දෙක ඉදිරිපත් කොට ඇත.